

רשות ההגבלים העסקיים

החלטה למתן פטור מאישור הסדר כובל

**אמנה לשיפור תדמיתם של חברי איגוד תעשיות האלקטרוניקה
בחוץ לארץ ומנגנון לבדיקת אפשרויות לשיתוף פעולה
ביניהם במסגרת פעילותם בחוץ לארץ**

א. **מבוא**

זה מכבר הגיעה לרשות ההגבלים העסקיים בקשה למתן פטור מאישור הסדר כובל, כאמור בסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן: "חוק ההגבלים"). הצדדים להסדר הם חברי איגוד תעשיות האלקטרוניקה בישראל (להלן: "חברי האיגוד"). איגוד תעשיות האלקטרוניקה (להלן: "האיגוד") הוא המבקש בשם את מתן הפטור האמור.

המניע להסדר אינו חדש עמנו, והוא עולה חדשות לבקרים: חברות ישראליות המתחרות בשווקים המקומיים, ובעיקר בשווקי היצוא, נוקטות בדרכי שיווק הנתפסות כלא הוגנות, הכוללות השמצות חסרות בסיס שתוצאותיה פגיעה במוניטין התעשייה הישראלית בכלל ובמתחרים בכלל.

דומה, כי עיקר הבעיה יימצא בחצרי התעשייה הביטחונית, שבדרך כלל מוכרת את מוצריה לגורמים ממלכתיים במדינות הים, כאשר דרך ההתקשרות נעשית באמצעות מכרזים בי"ל. הליך המכרז מביא, לפי הנטען, את המתחרים הישראלים להתנגשות מצח, שכן מקום בו נשקלת רכישה מיצרנים ישראלים, מדובר בדרך כלל בגומחת שוק שבו התמחתה התעשייה המקומית כחלק מפעילותה לפי צרכי הביטחון של מדינת ישראל. במצבים כאלה, עומד קומץ יצרנים ישראלים כאשר, לפי הנטען, כל אחד מהם מוזיל את תוצרתו, אף כדי הפסד, על מנת להביס את עמיתו. זאת ועוד, תוך כדי ההתמודדות שופך האחד קיטונות על מתחרו, ויוצאת תדמית התעשייה הישראלית נפגעת, ולעתים קרובות, מתקיימת האמרה של "שניים רבים, שלישי מנצח".

ההסדר המבוקש ענינו שיפור תדמיתם של חברי האיגוד בחוץ לארץ וקביעת מנגנון לבדיקת אפשרויות לשיתוף פעולה ביניהם בתחום תעשיית האלקטרוניקה הביטחונית, במסגרת פעילותם בחוץ לארץ.

לאחר הגשת הבקשה למתן פטור, נוהלו מגעים עם נציגי האיגוד בעקבותיהם, שונתה בקשת הפטור. למעשה, המתבקש עתה אינו אלא פטור להפעלת מסגרת שתסדיר את היחסים בין חברי האיגוד, כאשר הפעלת המסגרת תחייב בכל פעם בנפרד, קבלת פטור.

לאחר שבדקתי את בקשת הפטור המתוקנת, מסקנתי הינה, כי ההסדר מגביל באופן לא משמעותי את התחרות בענף תעשיות האלקטרוניקה בישראל. אשר על כן, יש ליתן לצדדים פטור מאישור ההסדר בבית הדין להגבלים עסקיים, כאמור בסעיף 14 לחוק ההגבלים.

ב. רקע עובדתי

1. בשנים האחרונות החריפה התחרות בענף תעשיית האלקטרוניקה הביטחונית בעולם. זאת, עקב צמצום הביקוש הכלכלי עולמי למוצרים ביטחוניים. חברי האיגוד מתמודדים במכרזים בהיקפים גדולים בחוץ לארץ מול תעשיות ביטחוניות זרות וגם בינם לבין עצמם.

2. א. מהבקשה עולה, כי מזה זמן, מתקיים תהליך של פחות הדרגתי במעמדה ותדמיתה של תעשיית האלקטרוניקה הביטחונית הישראלית בחוץ לארץ. בין הסיבות העיקריות לכך, התנהגות חברי האיגוד המשמיצים אחד את רעהו ותוצרתו, פוגעים באמינותם של חברי איגוד אחרים ועוד.

ב. תחרות פרועה זו בין חברי האיגוד בחוץ לארץ פוגעת קשות בענף תעשיית האלקטרוניקה הביטחונית הישראלית באשר חלק ניכר מהכנסות הענף הינו ממכירות לשווקים בחוץ לארץ. ההסדר הכובל נושא בקשה זו נועד לנסות ולעצור סחף זה.

3. א. לפיכך, מבקשים חברי האיגוד לחתום על אמנה לשיפור תדמיתם בחוץ לארץ. בין מטרותיהם, בסוס מעמדה של תעשיית האלקטרוניקה הביטחונית הישראלית בחוץ לארץ ושיפור תדמיתה.

ב. במסגרת האמנה מתחייבים חברי האיגוד לפעול אחד כלפי השני בהגנות ולמען תעשיית האלקטרוניקה הביטחונית הישראלית בחוץ לארץ בכלל. כמו כן, מקבלים על עצמם חברי האיגוד לפעול על פי המנגנון לבדיקת אפשרויות שיתוף הפעולה ביניהם (להלן: "המנגנון") שמצורף לאמנה.

4. א. המנגנון מסדיר נהלים לטיפול במקרים מסוימים, בהם מתעורר צורך בשיתוף פעולה בין חברי איגוד המתחרים ביניהם בחו"ל. הנהלים המפורטים בו, בין השאר, הם בדבר הקמת מאגר מתאמים, אופן בחירת מתאם בכל מקרה ספציפי, דרך ניהול הליך התיאום, סמכויות וחובות המתאם ועוד.

ב. תפקידו של המתאם לעזור לצדדים (חברי האיגוד המעורבים במקרה הספציפי) להגיע להסכמות ביניהם לגבי שיתוף הפעולה במקרה נושא הליך התאום.

5. א. לפי האמנה עולה, כי תנאי מוקדם להפעלת המנגנון (בחירת מתאם) לגבי כל שיתוף פעולה בעניין ספציפי בין חברי איגוד הוא, שהממונה על ההגבלים העסקיים (להלן: "הממונה") בדק את פרטי שיתוף הפעולה המוצע באותו מקרה ושבעקבות בדיקתו ניתן מראש פטור לשיתוף הפעולה במקרה הספציפי. במידה והממונה לא ימצא לנכון ליתן פטור באותו מקרה ספציפי, לא יופעל המנגנון לגביו.

ב. עוד עולה מן האמנה, כי במקביל לפניה אל הממונה, רשאים חברי האיגוד המעורבים במקרה הספציפי נושא הפניה, לנהל משא ומתן ביניהם. עם זאת, במידה והממונה לא ימצא לנכון ליתן פטור באותו מקרה ספציפי, יופסק המשא ומתן לאלתר.

6. המנהל הכללי של האיגוד הדגיש, כי הצורך בשיתוף פעולה בין חברי איגוד המתחרים בחוץ לארץ אינו שכיח, וכי המדובר לכל היותר בקומץ מקרים בשנה.

7. מנכ"ל משרד הביטחון נתן את ברכתו להסדר נושא החלטה זו.

ג. הצדקה למתן פטור

8. לפי בקשת הפטור המתוקנת עולה, כי ההסדר נושא הבקשה מופנה כלפי חוץ וצופה פני היצוא בלבד, תוך שעניינו מסגרת לתיאום בלבד. עוד מתברר, כי ההסדר עוסק בתחום תעשיית האלקטרוניקה הביטחונית בלבד. להסדר המוצע אין כל נגיעה לפעילות חברי האיגוד בישראל.

9. מטרתה של בקשת פטור זו, היא לחזק ולשפר את יכולת התחרות של תעשיית האלקטרוניקה הביטחונית הישראלית מול התעשיות הביטחוניות הזרות בשוקי חוץ לארץ. מטרה זו כשלעצמה היא ברוכה ורצויה, ותעיד על כך עמדת משרד הביטחון.

10. הסדרים שעניינם יצוא עשויים לזכות ליחס חיובי יותר מאשר הסדרים אחרים מכיוון שאין בהם לכאורה לפגוע בתחרות בשוק המקומי. עם זאת, גם הסדר שפניו ליצוא עלול שיהיו לו השלכות על התחרות בשוק המקומי בגלל החשש, כי שיתוף הפעולה בין חברי האיגוד המתחרים בחוץ לארץ יחלחל לתחרות בשוק המקומי. בנסיבות המקרה, השוק המקומי רובו ככולו מורכב מהביקוש של מערכת הביטחון. האחרונה, תומכת במתן הפטור, הואיל ומצאה כי יתרונות ההסדר עולים על החסרונות, וכי ניתן למתן את החסרונות על ידי מימד של תחרות בינ"ל שתוריד את מחירי המוצרים בארץ.

11. אלא שבענייננו, מדובר במקרים ספורים בלבד בשנה של שיתוף פעולה בין מתחרים אשר כל אחד ואחד מהם יובא לבדיקת הממונה והסכמתו. הממונה יבחן לגבי כל שיתוף פעולה ספציפי, בהתייעצות עם מנכ"ל משרד הביטחון, האם קיים חשש בגינו

לפגיעה משמעותית בתחרות בשוק המקומי. לפי תוצאות בדיקתו, יחליט הממונה אם ליתן פטור, אם לאו, לשיתוף הפעולה הספציפי. הביקורת הצמודה של הממונה לכל שיתוף פעולה ספציפי, מצמצמת את החשש לחלחול שיתוף הפעולה במקרים הספציפיים לתחרות בשוק המקומי.

12. ברכת משרד הביטחון, הלקוח העיקרי של חברי האיגוד בשוק המקומי להסדר נושא בקשה זו, מעידה אף היא, על העדר פגיעה משמעותית בתחרות בין חברי האיגוד בשוק המקומי.

13. מתן הפטור להקמת מנגנון, שענינו בנהלים טכניים שונים כגון הקמת מאגר מתאמים, קביעת אופן ניהול הליך התיאום וסמכויות וחובות המתאם, לא יגרום לדעתי להגבלה באופן משמעותי של התחרות בעסקים בין חברי האיגוד. זאת, בהתחשב בכך, שכל שיתוף פעולה ספציפי בין חברי האיגוד יובא לבדיקת הממונה, בטרם יופעל המנגנון לגביו. במילים אחרות, אין כאן פטור לעריכת עצם ההסדר הכובל, אלא מסגרת המייעלת את האפשרות לערוך הסדר שיוגש מראש במסגרת בקשת פטור.

14. מתן הפטור לחברי האיגוד לנהל ביניהם משא ומתן במקרים ספציפיים, במקביל לפניה אל הממונה לקבלת פטור לשיתוף פעולה במקרים אלה, לא יוביל לדעתי להגבלה באופן משמעותי של התחרות בעסקים בין חברי האיגוד. זאת בהתחשב בכך, שכל שיתוף פעולה בין האחרונים, פרי משא ומתן כזה או אחר, לא יבוצע אלא לאחר קבלת פטור מהממונה לגביו.

15. האמנה לשיפור תדמיתם של חברי האיגוד בחוץ לארץ, שמטרותיה הטמעת ערכים של תחרות מסחרית הוגנת בחברי האיגוד כגון מניעת השמצות הדדיות, אין בה לדעתי פגיעה משמעותית בתחרות בין חברי האיגוד.

16. עולה איפה, כי ההסדר נושא בקשה זו אין בו להגביל באופן משמעותי את התחרות בעסקים בין חברי האיגוד בשוק המקומי.

ד. סוף דבר

נוכח כל האמור לעיל, הגעתי לכלל מסקנה כי אתן פטור לבקשה שהוגשה בעניין האמנה לשיפור תדמיתם של חברי האיגוד בחוץ לארץ והקמת המנגנון לבדיקת אפשרויות שיתוף הפעולה ביניהם במסגרת פעילותם בתחום תעשיית האלקטרוניקה הביטחונית בחוץ לארץ. כל זאת, כפוף לעקרונות שפורטו בבקשת הפטור על נספחיה, ואשר על סמך האמור בה ניתן פטור זה.

החלטתי זו נתונה לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי ארגון צרכנים, איגוד עסקי או כל הרואה עצמו נפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור, כאמור בסעיף 15 לחוק ההגבלים.

כמו כן תבחן החלטה זו על ידי במקרה של שינוי נסיבות מהותי, או במידה ויוצג לפני מידע שלא הובא לידיעתי ואשר יש בו כדי להקרין על הבקשה המאושרת בזאת.

ד"ר יורם טורבוביץ
הממונה על ההגבלים העסקיים

ניתן היום, בירושלים
י"ח שבט, תשנ"ז
26 ינואר, 1997